

Семеніст І. В.,доктор філологічних наук,
декан Факультету східних мовКиївського столичного університету імені Бориса Грінченка
<https://orcid.org/0000-0002-0847-8856>**Цимбал С. В.,**

кандидат філологічних наук,

завідувач кафедри китайської мови і перекладу

Київського столичного університету імені Бориса Грінченка
<https://orcid.org/0000-0002-7367-5354>**Ільницька М. Б.,**

старший викладач кафедри китайської мови і перекладу

Київського столичного університету імені Бориса Грінченка
<https://orcid.org/0000-0002-4882-4557>

МЕТАФОРИЧНА АКТУАЛІЗАЦІЯ КОНЦЕПЦІЇ РУХУ В СУЧАСНІЙ КИТАЙСЬКІЙ МОВІ ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ ЛІТЕРАТУРНИХ ТВОРІВ

Анотація. У статті розглядається проблема метафоричної актуалізації концепції руху в сучасній китайській мові на матеріалі романів китайських письменників ХХІ сторіччя: Саньмао “Історії Сахари” (三毛 《撒哈拉的故事》, 1976), Мо Янь “Великі груди, широкі стегна” (莫言 《丰乳肥臀》, 1996), Мо Янь “Пересичення” (莫言 《生死疲劳》, 2008), Вей Хусей “Дівчисько з Шанхаю” (卫慧 《上海宝贝》, 1999), Вибрані твори Цзен Сяня із “Збірки творів Чжан Айлін, Том 1: Життя в місті” (曾湘文选编 《张爱玲文集卷一—都市的人生》, 1993) та Чжан Айлін “Збірка творів Чжан Айлін, том 5” (张爱玲 《张爱玲文集卷五》, 2018). Нами було досліджено, що концепція не-фізичного руху у ментальному/психологічному просторі зазвичай вербалізується у китайській мові за допомогою двоскладових комплементів напрямку руху (复合趋向补语), які функціонують не лише на позначення буквального переміщення об’єктів у просторі, а й на позначення образного, метафоричного переміщення абстрактних понять. Серед типів речень китайської мови, де повсякчас використовуються комплементи напрямку у своєму фігуральному значенні, постають два основних типи: ствердне та заперечне речення, що одночасно можуть бути і простими, і ускладненими. Додаток у реченнях може бути як винесений наперед для акцентування уваги співрозмовника, так і розривати саму структуру “присудок+комплемент напрямку”, якщо додаток є доволі громіздким, або є складовою частиною так званого дієслівно-об’єктного комплексу 离合词 тощо. Було виявлено, що найбільш продуктивними дієслівно-комплементарними поєднаннями в досліджуваних художніх текстах є 看起来, 想起来 та 活下去, що відображає акцент на описі зовнішніх характеристик, внутрішніх переживань та життєвої стійкості. Ми зокрема прийшли до висновку, що комплементи напрямку активно використовуються для передачі абстрактних понять через фізичні дії, що підтверджує гіпотезу дослідження про метафоричну актуалізацію руху.

Ключові слова: метафоризація, комплемент напрямку, ствердне речення, заперечне речення, переносне значення, концепція руху, практична китайська мова, китайська художня література.

Постановка проблеми. Однією з характерних особливостей усвідомлення та вербалізації мовцем абстрактних понять є їх метафоризація, тобто, надання переносного значення низці аспектів, зокрема руху нематеріальних об’єктів, зміні стану речей або явищ на основі сенсомоторного і культурного досвіду суб’єкта. У сучасній китайській мові метафорична актуалізація дуже яскраво прослідковується у процесі вербального позначення не-фізичного руху думок, почуттів, емоцій, певних дій людини у психологічному, інтелектуальному та повсякчас у фізичному просторі та часових рамках. Це знаходить своє вираження у поєднанні низки так званих смислових дієслів та двоскладових комплементів напрямку (дієслів-модифікаторів напрямку дії, 复合趋向补语), серед останніх: 出来, 出去, 上来, 上去, 下来, 下去, 过来, 过去, 起来. Такі модифікатори варто зарахувати до допоміжних дієслів, що у сполученні з дієсловами, значення яких не пов’язане з ідеєю фізичного руху в просторі, виражають результативність, початок дії, продовження дії з цього моменту, досягнення мети тощо [1, с. 303; 2, с. 548].

Зокрема варто наголосити на тому, що серед типів речень китайської мови, в яких фігурують комплементи напрямку руху, вартими уваги постають два основних типи, а саме ствердне та заперечне речення. Водночас вони можуть бути як простими, так і ускладненими, що значно впливає на розташування компонентів. Так, у випадку якщо мовець повідомляє про об’єкт або суб’єкт, на який спрямована та чи інша дія, компоненти комплексу напрямку можуть розривати свою структуру. У такому разі ствердні речення будуть будуватися за наступними схемами (де 主语 – підмет, 谓语 – присудок, 趋向补语 – комплемент напрямку, 宾语 – додаток): “主语+谓语+趋向补语+宾语”; “主语+谓语+趋向补语 (1)+宾语+趋向补语 (2)”; “宾语+主语+谓语+趋向补语”, наприклад: 老师话还没有说完, 学生就鼓起掌来. “Учні зааплодували ще до того, як вчитель встиг закінчити говорити.”. Натомість схемами заперечних речень можуть бути наступні: “主语+宾语+谓语+不+”

趋向补语”；“主语+谓语+不+趋向补语 (1) +宾语+趋向补语 (2)”；“宾语+主语+谓语+不+趋向补语” наприклад: 这件事我记不起来了。“Я нічого про це не пам’ятаю.” тощо [3, с. 126; 4, с. 164].

Метою пропонованої статті є детальний розгляд особливостей вживання кожної метафоричної моделі із використанням того чи іншого комплементу напрямку руху залежно від поєднання з низкою смислових дієслів на основі прикладів із досліджуваних творів сучасних китайських письменників.

Виклад основного матеріалу. Для глибшого розуміння характерних рис метафоричного функціонування кожного趋向补语, передусім проаналізуємо найбільш поширені дієслівно-комплементарні поєднання у контексті, звертаючи увагу на семантичні відтінки при перекладі, схеми побудови речення тощо.

1. Метафоричне функціонування комплементів напрямку 出来 та 出去

Комплемент напрямку 出来 зазвичай вживається на позначення зміни стану речей від тасмного до явного, очевидного, поєднуючись із дієсловами 看 (看出来 “роздивитися як слід, розгледіти, зрозуміти, визначити (за зовнішнім виглядом)”), 听 (听出来 “розрізнити на слух, зрозуміти (почувши), визначити на слух”), 认 (认出来 “впізнати”), 猜 (猜出来 “відгадати, здогадатися”), 说 (说出来 “висловитися, виворитися”), 想 (想出来 “вигадати”) тощо. Наприклад: 一眼就能看出来, 这张照片是用全色片拍摄的. “З першого погляду можна зрозуміти, що це фото зроблено на панхроматичну плівку.” 这番话的弦外之音, 在场的人都听出来了. “Суть цих слів почули всі присутні.” 伊莲的独特笑声很容易就能辨认出来. “Унікальний сміх Елейн легко впізнати.” 爱丽丝想, “我很高兴猜谜语, 我一定能猜出来,” 她大声说. “«Я дуже рада відгадати загадку, – подумала Аліса, – я зможу її відгадати», – вигукнула вона.” 你有什么话就明白地说出来, 不要憋在心里. “Якщо вам є що сказати, скажіть це прямо і не тримайте в серці.” 我很佩服你这么光怪陆离的解题方法你都能想出来实在是难得. “Я так захоплююся вами, що ви можете придумати такі химерні методи вирішення проблем. Це справді рідко.” У випадку, якщо додаток доволі громіздкий, він має бути використаний між 出 та 来, наприклад: 老师能叫出我们全班同学的名字来. “Учитель може назвати всіх наших однокласників по іменах.” 我听出你的声音来了. “Я впізнав твій голос.” Крім цього, 出来 зокрема виступає позначенням здійснення успішної дії або завершення дії, у такому випадку поєднуючись із 做 (做出来 “зробити як слід”), 救 (救出来 “врятувати когось від чогось”) тощо. Наведемо приклади: 这几道数学题我还能勉强做出来. “Я ледве можу вирішити ці математичні завдання.” 困在洞中的人们被解救出来了. “Людей, які опинилися в печері, вдалося врятувати.”

Вживання комплементу напрямку 出去 у переносному значенні менш поширене, однак аналіз прикладів дає змогу стверджувати про деяку тотожність із функціонуванням у прямому значенні, а саме **переміщення дії зсередини назовні від мовця**. Порівнюючи ці два аспекти та сполучуваність із такими дієсловами, як 声张 “поширювати, розголошувати”, 张扬 “розголошувати, розповсюджувати, афішувати, робити широко відомим”, 透露 “виявлятися, виходити (спливати) назовні, ставати явним (відомим)”, можемо зробити висновок, що 出去 зокрема додає відтінок **таємне стає очевидним**. Наприклад: 把他适才碰见的事情声张出去又不是他的为人. “Афішувати те, із чим він щойно зіткнувся, не в його характері.” 那政客的丑闻一直未被张扬出去. “Скандал із політиком так і не набув

розголосу.” 这个消息决不能透露出去. “Цю погану новину не можна розголошувати.” [2, с. 559-560; 5, с. 316; 1, с. 305; 6].

2. Переносне вживання комплементів напрямку 上来 та 上去

Функцію 上来 необхідно охарактеризувати як таку, що позначає **можливість або неможливість здійснення успішної і точної дії**, адже зазвичай утворює структуру “谓语+得 (不) +上来”, у зв’язку з чим, цей комплемент виконує функцію комплементу можливості (可能补语). До переліку дієслів, що поєднуються з 上来, варто зарахувати наступні: 说 (说得 (不) 上来 “бути (не) в змозі сказати/пояснити”), 叫 (叫得 (不) 上来 “бути (не) в змозі покликати/закричати/назвати (ім’я)”), 答 (答得 (不) 上来 “бути (не) в змозі дати відповідь”). Наприклад: 我说不上来, 哪些是在我进校前就已离任的教师. “Я не можу сказати, які вчителі залишили школу до того, як я вступив до неї.” 我刚认识他不久, 还叫不上他的名字来. “Я тільки нещодавно з ним познайомився, навіть не можу назвати його імені.” 这个问题太难, 我答不上来. “Це питання надто складне, і я не можу на нього відповісти.”

Натомість 上去 у ролі комплементу на позначення напрямку дії в метафоричному розумінні виконує функцію **оцінювання суб’єктом об’єкта або його властивостей** та зазвичай поєднується із дієсловами 看 (看上去 “на вигляд, виглядати; здається; схоже що...”), 听 (听上去 “звучати, лунає, здаватися”) тощо: 这个人看上去足有90岁模样. “Цьому чоловікові на вигляд 90 років.” 内港码头边停靠的一艘小船上传来的音乐夹杂在一切喧嚣之中, 调子听上去怪怪的. “Музика, що долинала з невеликого човна, пришвартованого у внутрішньому портовому доку, звучала дивно серед усього шуму.” Крім цього, досліджуваний комплемент може виконувати функцію на позначення **переміщення від близького до далекого або додавання одного об’єкта до іншого**, наприклад: 客人下飞机了, 我们都立刻迎上去. “Гості вийшли з літака, і ми відразу пішли їх вітати.” 这个任务由我们组顶上去. “Це завдання бере на себе наша група.” 这两条建议都加上去. “Ці дві пропозиції додано.” [2, с. 552; 5, с. 316-317; 6; 7].

3. Комплементи напрямку 下来 та 下去 в образному вжитку

На відміну від наведених вище комплементів, 下来 вживається на позначення **закріплення або призупинення дії чи стану задля уникнення його зникнення/забуття**. У такій функції часто поєднується з дієсловами 决定 (决定下来 “вирішити, визначити(ся)”), 留 (留下来 “залишати(ся)”), 安定 (安定下来 “стабілізувати(ся)”), 记 (记下来 “записати, запам’ятати”). Розглянемо приклади: 一旦上述两条决定下来, 你就可以招募新成员了. “Після прийняття двох вищевказаних рішень ви можете залучати нових учасників.” 这件劫案, 警察们从匪徒遗留下来的指纹, 已弄清了他们的来龙去脉. “Поліція з’ясувала всі нюанси цього пограбування за відбитками пальців, залишеними бандитами.” 后来我慢慢爬到斜坡下, 水流缓和了很多, 惊魂丧魄的心情也稍稍安定下来. “Пізніше я потиеньку спустився вниз по схилу, течія води значно послабшала, і мій переляк трохи вщух.” 当你得到一条一闪而现的奇思妙想时, 请立即把它记下来! “Коли у вас у голові виникає ідея, негайно запишіть її!” Аналізований комплемент зокрема вживається у функції **поступової зміни від динаміки до статичності, від світла до темряви, від швидкості до уповільнення** тощо, наприклад: 天黑下来了. “Сутеніє.” 火车慢慢停下来了.

“Потяг повільно зупинився.” Крім цього, 下来 може виступати у функції **поступової зміни від минулого до теперішнього або від початку до кінця**, наприклад: 那个动人的故事流传下来了。“Ця зворушлива історія дійшла до наших днів.” 我们学习汉语的同学都坚持下来了。“Наші однокласники, які вивчають китайську, проявили наполегливість.”

Водночас комплемент напрямку 下去 повсякчас вживається для **акцентування уваги на здійсненні та розвиткові дії в теперішньому часі** у комбінації з дієсловами 学习 (学习下去 “продовжувати вивчати”), 读 (读下去 “продовжувати читати”), 做 (做下去 “продовжувати виконувати роботу”), 说 (说下去 “продовжувати говорити”), 活 (活下去 “вижити; жити далі”), 坚持 (坚持下去 “твердо дотримуватися, продовжувати проявляти завзятість, триматися”) тощо; у комбінації з прикметниками виражає значення **посилення ознаки** (冷下去 букв., пер. “охолонути”). Серед прикладів варто виокремити такі: 这件事冷下去了。“Ця справа втратила свою актуальність.” 不管是学生还是老师, 两个都必须不停地学习下去。“Як учень, так і вчитель повинні продовжувати вчитися.” 评论至此, 若阁下发现自己认同剧评人的观点, 请不要继续阅读下去。“Якщо на цьому етапі рецензії ви погоджуєтесь з точкою зору драматургічного критика, будь ласка, не продовжуйте читати.” 全国植树造林, 有利于当代和子孙, 应坚持不懈地做下去。“Насадження лісів по всій країні є корисним для нинішнього та майбутніх поколінь і має продовжуватися невинно.” 你完全是在和人顶杠, 我不想和你继续说下去了。“Ви просто сваритеся, я не хочу продовжувати розмову.” 如果太阳不复存在, 那么地球上所有的生命都无法存活下去。“Якби сонце перестало існувати, все живе на землі не могло б вижити.” 无论遇到什么波折, 我们也要坚持下去。“З якими б невдачами ми не стикалися, ми повинні вистояти.” Вартим уваги є те, що за правилами, додаток ніколи не може слідувати за поєднанням “谓语+下去”, у такому випадку він виноситься на початок речення, наприклад: 这些问题我们要讨论下去。“Нам треба далі обговорювати ці питання.” (не можна сказати 我们讨论这些问题下去。/我们讨论下去这些问题。/我们讨论下这个问题去。), де 讨论 – присудок, 这些问题 – додаток [2, с. 555-557; 5, с. 315-316; 3, с. 127; 1, с. 305; 6; 7].

4. Комплементи напрямку 过来 та 过去 у метафоричному розумінні

Комплемент напрямку 过来 у метафоричному вжитку виконує низку функцій, серед яких:

– **проживання нелегкого проміжку часу або перенесення життєвих труднощів**, наприклад: 这些年你真不容易, 你是怎么闯过来的? “Останні кілька років вам було важко. Як ви це пережили?” 再苦再累再艰难, 我还是咬着牙挺过来了。“Як би це не було важко, я зіпив зуби і пройшов через це.”;

– **відновлення або повернення до нормального стану**, наприклад: 经过医生的抢救, 他终于醒过来了。“Після порятунку лікарем він нарешті прокинувся.” 放心, 他的身体很好, 会活过来的。“Не хвилюйтеся, у нього все добре і він виживе.”;

– **можливість/неможливість виконання дії в необхідній або потрібній кількості, протягом необхідного часу** (звичай у поєднанні із запереченням 不), наприклад: 人太多, 我数不过来。“Людей було так багато, що я не міг їх порахувати.” 工作太多, 他一个人忙不过来。“Було надто багато роботи, щоб він міг впоратися наодинці.”

До функцій, що виконує комплемент 过去, належать: **перехід від нормального стану до ненормального** (напри-

клад, 坑木掉在他头上, 把他打昏过去。“На голову йому впала дерев'яна балка, через що він втратив свідомість.”); **перебіг певного стану/часу** (наприклад, 二十多年的时光转眼流逝过去了。“Понад двадцять років пролетіли миттєво.”) [2, с. 563-564; 6].

5. Метафорична актуалізація комплементу напрямку 起来

На відміну від попередньо розглянутих комплементів, 起来 характеризується високим ступенем виразності та широким функціонуванням. До числа його функцій входять наступні:

– **позначення певної дії або стану суб'єкта, які почалися або продовжуються, зазвичай неочікувано** (поєднання *прикметника* з 起来 позначає перехід до нового стану/поступового наростання ознаки; поєднання *дієслова* і 起来 виступає позначенням переходу дії від статичної до динамічної). Наприклад: 夏天到了, 天气渐渐热起来, 妈妈催促我去把头发剪短。“Настало літо, погода стає спекотнішою, і мама наполягає на тому, щоб я коротко підстригся.” 每当榨季到来, 糖厂就忙起来。“Кожного разу під час сезону виробництва цукру на цукровому заводі починається велика завантаженість.” 看到全校最美的女生我情不自禁地喜欢起来。“Коли я побачив найкрасивішу дівчину в школі, я не міг не закохатися в неї.” 自从修了公路, 一向僻静的小山村也热闹起来了。“Відколи проклали дорогу, зазвичай тихе гірське село пожвавилось.” 这件事说起来轻巧, 做起来可不容易。“Це легко сказати, але не легко зробити.” 我不是医生, 也不是魔术师, 但却能让音乐活起来。“Я не лікар, і не чарівник, але я можу оживити музику.”. Однак варто зауважити, що у випадку поєднання так званого *лігатурного*, дієслівно-об'єктного комплексу (тобто, лексеми, у складі якої присутні дієслово та об'єкт (додаток)) та 起来 або побудови словосполучення за схемою “присудок+прямий додаток” та 起来, додаток має розташовуватися між 起 та 来. Наприклад: 他刚唱完, 观众就鼓起掌来。(не можна сказати 鼓掌起来, де 鼓 – присудок, 掌 – додаток) “Щойно він закінчив співати, зал аплодував.”; 他们布置起会场来了。(не можна сказати 布置起来会场, де 布置 – присудок, 会场 – додаток) “Вони почали облаштовувати місце проведення.”; 王小姐学了二十年芭蕾舞, 最近却跳起现代舞来。“Пані Ван навчалася балету 20 років, але нещодавно почала танцювати сучасні танці.” (не можна сказати 跳起来现代舞, де 跳 – присудок, 现代舞 – додаток);

– **позначення оцінювання суб'єктом властивостей об'єкта** (зовнішнього вигляду, смаку, звучання тощо). Зазвичай у цій функції широко поєднується з дієсловами на позначення перцепції, а саме 看 (看起来 “на перший погляд; виглядати, здаватися”), 听 (听起来 “звучати, здаватися; створювати враження, схоже”), 用 (用起来 “під час використання, використовуючи”), 吃 (吃起来 “на смак, смакувати, за смаком (про їжу)”), 喝 (喝起来 “на смак, смакувати, за смаком (про напої)”), 闻 (闻起来 “на запах, пахнути”), 穿 (穿起来 “виглядати в одязі, носитися, пасувати (про речі, взуття); на дотик”), 摸 (摸起来 “на дотик”). Наприклад: 他看起来如槁木死灰, 对任何事都没热情。“Він виглядав виснаженим і не виявляв жодного ентузіазму ні до чого.” 他的话言不由衷, 听起来真不舒服。“Він не мав на увазі того, що сказав, і це звучало справді незручно.” 这种牌子的自行车使用起来非常便捷。“Велосипед цієї марки дуже зручний у використанні.” 鲜红的枣儿吃起来又脆又甜, 不仅能解渴, 还能治病呢。“Яскраво-червоні фініки на смак хрусткі та солодкі, вони можуть не тільки втамовувати спрагу, а й лікувати хвороби.” 把果汁加水冲淡, 喝起来更爽口。

Комплемент напрямку	Оригінал цитати	Переклад українською мовою
判断出来 “визначати; вирішувати, дійти висновку”; 想出来 “вигадати”; 有劲起来 “ставати більш енер- гійним”	1. 你怎么判断出来的? 荷西问我。 想出来的。我发觉他居然有点赞许我的意思。	1. “Як ти це визначила?” Запитав мене Хосе. “Вигадала. Я помітила, що він насправді певною мірою схвалював мене”. (с. 24)
	2. 她想出来的事情跟我们不大一样。也就是说她对是非的判断往往令我惊奇不已。	2. Речі, які вона вигадусь, відрізняються від наших. Іншими словами, її судження про добро і зло найчастіше дивують мене. (с. 71)
	3. 经过这些疯狂的幻想, 做事就更有劲起来: 这是我给枯燥生活想出来的调节方法。	3. Після цих божевільних фантазій я стаю більш енергійною у справах: це спосіб, який я вигадала, щоб пристосуватися до монотонного життя. (с. 78)
说出来 “висловитися, виговоритися”	1. 我相信荷西, 他过去说出来的事总是做到的。	1. Я вірю Хосе, раніше він завжди робив те, що говорив. (с. 14)
	2. 我直接了当的说出来。她显然吃了一惊, 脸突然涨红了, 小声地问: 什么时候?	2. Я висловилася прямо. Вона явно здивувалася, її обличчя раптом почервоніло, і вона тихо запитала: “Коли?” (с. 28)
	3. 说出来吧! 心里会舒畅很多。	3. Виговорись! На серці стане набагато легше. (с. 136)
认出来 “впізнати”	1. 架子上静静的放着一双黑黑脏脏的尖头沙漠鞋, 我一看就认出来是姑卡的鞋子。	1. На полиці безмовно стояла пара замурзаних чоботів-дезертів із загостреним носком, я з першого погляду впізнала у них взуття Гука. (с. 71)

“Разбавте сік водою, щоб зробити смак більш приємним.” Мы校服的料子是罗缎, 所以穿起来很舒服。 “Наша шкільна форма виготовлена з шовку, тому її комфортно носити.”;

– **позначення повторного виникнення в пам’яті спогадів, згадування фактів.** Ця функція продукує лише невелику, обмежену кількість дієслівних поєднань:想起来, 记起来, 回忆起来, що мають синонімічний переклад “згадувати, пригадувати, відновлювати в пам’яті”, наприклад: 那场火灾已过去一年了, 可想起来仍使人心有余悸。 “Минув уже рік після пожежі, але від думок про неї досі стає страшно.” 我们会呆在这儿知道你们记起来为止! “Ми залишимося тут, поки ви не згадаєте!” 遗憾的是, 这些妙言隽语我现在都回忆不起来了。 “На жаль, зараз я не можу пригадати жодного з цих мудрих слів.”;

– **відображення ідеї про об’єднання відокремлених один від одного живих чи неживих предметів, або приведення їх у фіксоване положення,** наприклад: 我们应该团结起来。 “Ми повинні об’єднатися.” 他贪污了一笔钱, 现在被关起来了。 “Він привласнив велику суму грошей і зараз знаходиться під вартою.” 晒干的衣服都收起来了。 “Весь висушений одяг вже зібрали.” [1, с. 688-689; 2, с. 566-567; 5, с. 314; 3, с. 126; 6; 7].

6. Концепція руху через призму літературних творів

Для того, аби глибше дослідити процес функціонування метафоричної актуалізації концепції руху в сучасній китайській мові, нами було досліджено художні тексти китайською мовою в оригіналі: Саньмао “Історії Сахари” [三毛 1976], Мо Янь “Великі груди, широкі стегна” [莫言 1996], Мо Янь “Пересичення” [莫言 2008], Вей Хуей “Дівчисько з Шанхаю” [卫慧 1999], Вибрані твори Цзен Сянвєня із “Збірки творів Чжан Айлін, Том 1: Життя в місті” [张爱玲, 曾湘文选编 1993] та Чжан Айлін “Збірка творів Чжан Айлін, том 5” [张爱玲 2018]. На наше переконання, зазначені твори виступають найбільш репрезентативними серед китайської художньої літератури у площині їх насиченості різноманітними засобами виразності, зокрема комплементів напрямку в переносному значенні, короткий огляд особливостей вживання яких ми здійснили вище.

У збірці “Історії Сахари” Саньмао (三毛 《撒哈拉的故事》) [8] нами було знайдено 7 цитат із використанням комплементів напрямку 出来 та 起来.

У романі Мо Яня “Великі груди, широкі стегна” (莫言 《丰乳肥臀》) [9] нами було виокремлено 37 прикладів цитат із

використанням комплементів напрямку, з яких найбільш вживані комплементи напрямку – це 起来 (23 рази) та 出来 (8 разів):

У романі Мо Яня “Пересичення” (莫言 《生死疲劳》) [10] нами було досліджено 24 приклади цитат із використанням наступних комплементів напрямку, з яких найбільш вживаний комплемент напрямку – це 起来 (19 разів).

У романі Вей Хуей “Дівчисько з Шанхаю” (卫慧 《上海宝贝》) [11] нами було виокремлено 7 випадків використання дієслівно-комплементарних поєднань, в яких вживався лише один комплемент напрямку – це 出来.

У вибраних творах Цзен Сянвєня із “Збірки творів Чжан Айлін, Том 1: Життя в місті” (曾湘文选编 《张爱玲文集卷一—都市的人生》) [12] нами було досліджено 10 прикладів із використанням наступних комплементів напрямку, з яких найбільш вживані приклади – це 想起来 (5 разів) та 活下去 (5 разів).

У “Збірці творів Чжан Айлін, том 5” Чжан Айлін (张爱玲 《张爱玲文集卷五》) [13] було знайдено 22 приклади із використанням наступних комплементів напрямку, з яких найбільш вживаний комплемент напрямку – це 起来 (9 разів).

Висновки. Отже, згідно опрацьованих художніх текстів в оригіналі, ми можемо стверджувати, що автори повсякчас використовують різноманіття дієслівно-комплементарних поєднань на позначення руху думок, емоцій, почуттів людини, тобто процесів, які відображають її внутрішній світ. Так, найбільшу кількість прикладів містять літературні твори Мо Яня (37 цитат у “Великі груди, широкі стегна”, 24 цитати у “Пересичення”), що підкреслює його стиль, багатий на метафори. Натомість найменша кількість використовуваних автором комплементів напрямку руху в метафоричному розумінні – у романі Вей Хуей “Дівчисько з Шанхаю” та у збірці “Історії Сахари” Саньмао (по 7 прикладів відповідно). Для візуалізації результатів дослідження всі дані були поміщені до діаграми, в якій зображується процентне співвідношення вживаності комплементів напрямку руху в переносному значенні (趋向补语的引申用法) у досліджуваних літературних творах сучасних китайських письменників (див. нижче):

Підраховуючи частотність використання комплементів напрямку, що актуалізують метафоричне значення дієслів, можна зробити висновок, що найбільше зустрічаються такі: 看起来 “бути схожим на..., виглядати, здаватися” (37%), 想起来 “згадати, пригадати” (20%) та 活下去 “виживати, продовжувати жити” (19%). Найменш частотними у використанні виявилися

Комплемент напрямку	Оригінал цитати	Переклад українською мовою
想出来“выгадати” 构想出来 “выгадати, визуализува-ти”	1. 这条巧计，只有我才能想出来！妈的，只有我才能想得出来。 2. 这帮特务，什么办法都能想出来，所以，把敌人都说成贪生怕死是不对的，切开乳房、塞进去个电台，多遭罪呀。…… 3. “小舅，我有一个好主意！” - “啊哈...” 他得意地大笑着，沉浸在他构想出来的美妙情景里。	1. Тільки я можу придумати цей хитромудрий план! Трясця його матері, лише я міг би таке выгадати. (с. 23) 2. Ці шпигуни выгадають все, що завгодно, тому неправильно зображати ворогів як жадібних до життя боягузів. Коли розрізають груди, пхають у них радіостанцію, ох яке страждання це їм приносить. (с. 386) 3. “Дядько, у мене є чудова ідея!” – “Ова...” Він самовдоволено засміявся, занурений у чудове видовище, яке він выгадав. (с. 466)
听出来“розрізнити на слух, зрозуміти (почувши)”	1. 是邓大哥吧？我听出来了，还有小毕，我总算找到你们了。.....	1. Це братан Ден? Я впізнав його! Ще й Сяо Бі, нарешті я вас знайшов... (с. 345)
说出来“висловитися, выговоритися”	1. 说出来就感到平淡，索性就闭嘴不说。 2. 一句话说出来就是祸。 3. 他的半截话没说出来就怔住了。	1. Як говорити банальщину, то краще вже тримати язика за зубами. (с. 267) 2. Скажу одним словом: це – лихо. (с. 275) 3. Він замср, не встигнувши сказати і половини слів. (с. 408)
嫁出去“выходити/ выда-вати заміж”	1. 璇儿问：“为什么要嫁出去呢？” 姑姑答：“不嫁出去，难道还要我养活你一辈子？”	1. Схоць ‘ер запитала: “Навіщо виходити заміж?” Тітка відповіла: “Як ти не вий-деш заміж, ти хочеш, щоб я тебе тягнула до кінця життя?”” (с. 503)
遗留下来“залишати, від-кладати (для наступного покоління, епохи тощо)”	1. 骡队的末尾是一匹司马库时代遗留下来的骆驼，它披着一身肮脏的土黄色长毛，驮着两个铁皮盒子。	1. У кінці упряжки з мулами стояв верблюд, що залишився з часів Сима Ку, укритий брудним одягом, із довгою темно-жовтою шерстю, на спині тримаючи дві жестиані коробки. (с.241)
活下去“виживати; продовжувати жити, жити далі”	1. 孩子们，别哭了，死人是哭不活的，活人呢，还得活下去。 2. 她说：“金童，还是那句老话，越是苦，越要咬着牙活下去，马洛亚牧师说，厚厚一本《圣经》，翻来覆去说的就是这个。” 3. 没脸见人，没脸见人，你让俺怎么活下去也？ 4. 你得咬着牙活下去。 5. 人要活下去其实也不难。	1. Діти, перестаньте плакати, мертвих сльозами не повернеш, а живі повинні й далі жити. (с. 307) 2. Вона сказала: «Хлопчику-послужнику Святого, як каже стара приказка, чим важче, тим дужче треба зіпшити зуби й жити далі, так казав духовний пастор Малоїя, про це неодноразово говориться і в товстезній Біблії». (с. 367) 3. Мені показати очі соромно, мені соромно перед людьми, як я зможу далі жити? (с. 487) 4. Треба, стиснувши зуби, жити далі. (с. 494) 5. Людям, які насправді хочуть жити далі, не складно. (с. 566)
看起来 “бути схожим на..., вигля-дати, здаватися”; 肿胀起来“розпухати, набрякати”; 苏醒过来 “прийти до тями, схаме-нутися”	1. 她抬手又批了这位日本兵一个耳刮子，看起来她打得并不用力，但日本兵的半边脸顿时肿胀起来。 2. 由于他们都赤着背、脖子显长，看起来就像一排引颈等待砍头的囚犯。 3. 哑巴从水里冒出头，刚冒出头又沉下去，看起来他已精疲力尽。 4. 他轻捷地从木筏上跳下来，举手向鲁立人敬礼，鲁立人客气地还礼，然后俩人热烈握手，看起来他们是好朋友。 5. 汗水濡湿了额头上那条红带子，看起来好像脑袋刚刚受了重伤。 6. 他站在那儿好久，才苏醒过来，拖着两条看起来很沉的腿，无精打采地回到县长应该站立的位置上。 7. 我们枪毙的看起来是两个孩子，其实不是孩子，我们枪毙的是一种反动落后的社会制度，枪毙的是两个符号。 8. 冰冷的雪味针尖一样扎入鼻孔，女人们都用肥大的棉衣袖口掩住鼻孔和嘴巴，看起来好像是为了防止雪味侵入，我认为其实是怕话语溢出。 9. 她把看起来完好无损的蛋壳放到鸡蛋堆。 10. ...一会儿工夫，她拿着那两个看起来完好如初的鸡蛋走出来。 11. ...他感觉到这个看起来十分苍老的女人眼睛里，有一种征服一切男人但决不被男人所征服的力量。 12. 耿莲莲的摩托车驶过时，保安队员立正敬礼，他们的动作标准得过了头，看起来显得虚假做作。 13. 行，行，这膘还行，我的孩，看起来你混得还不赖，还能吃上饭。	1. Вона підняла руку і ще раз ляснула японського солдата по вуху, здається, не сильно, але половина обличчя вояки відразу розпухла. (с. 44) 2. Оскільки всі вони були з голими спинами й витягнутими шиями, вони виглядали як шеренга в'язнів, які немов чекали, що їх обезголовлять. (с. 214) 3. Німий висунув голову з води, а потім, немов знесилений, знову занурився. (с. 214) 4. Він спритно зістрибнув з плоту і підняв руку, щоб віддати честь Лу Ліжень. Лу Ліжень чемно відповів на привітання. Потім вони міцно потисли один одному руки. Виглядало так, ніби вони були близькі друзі. (с. 224) 5. Червона смуга на його лобі була мокра від поту, здавалося, ніби голова щойно була серйозно травмована. (с. 235) 6. Він довго стояв там, перш ніж прийти до тями, тягнучи свої дві важкі на вигляд ноги, мляво повернувшись туди, де мав би стояти начальник повіту. (с. 237) 7. Ми, схоже, розстріляли двох дітей. Насправді ж вони не діти, ми розстріляли відстаючий реакційний соціальний устрій. Ми розстріляли два знаки соціальної системи. (с. 239) 8. Мерзлий запах снігу встромився у ніздрі, як кінець голки. Жінки закривали ніс та рот широкими манжетами бавовняного одягу, здавалося, ніби для захисту від зимного повітря. Але, думаю, насправді це було тому, що вони боялися, як відкри-ють рота, потік слів буде не зупинити. (с. 266) 9. Вона поклала на вигляд цілу яєчну шкаралупу до купи яєць. (с. 370) 10. ... Через деякий час вона вийшла з двома яйцями, які здавалися цілими. (с. 370) 11. Він відчув, що в очах цієї дуже старої на вигляд жінки була сила, яка підкорила всіх чоловіків, але ніколи не була підкорена чоловіками. (с. 385) 12. Коли мотоцикл Ген Ляньляня проїжджав повз, охоронці стояли “смирно” і салютували, їхні дії були занадто стандартними і виглядали штучно. (с. 434) 13. Гаразд, гаразд, цей жирок непоганий, дитино. Здається, ти почувашся добре і ще можеш їсти. (с. 459)
听起来 “звучати, здаватися (на слух)”	1. 赶车的把式吆马的声音听起来好像压抑的蝉声。 2. 听起来颇似治军有方、执法如铁的马童事件，在爆炸大队内部也产生了消极作用。 3. 司马库说：鲁团座，您是大知识分子，你说这亲戚，听起来怪神圣的，可仔细一想，所谓亲戚，都建立在男人和女人睡觉的关系上。 4. 燃烧线香的声音，听起来像蚯蚓的鸣叫，一截截弯曲的香灰折落在香炉中，发出房屋被烧塌时的轰鸣。 5. 我感到她的话听起来简单但含意深长。	1. Голос візника, який кликав коня, нагадував приглушений звук цикад. (с. 133) 2. Здається, що інцидент з конюхом, який був добре організованою військовою операцією та суворим дотриманням закону, також мав негативний вплив на бом-бардувальну бригаду. (с. 133) 3. Сима Ку сказав: Лу Туаньцзю, ти – інтелектуал. Коли ти говориш про цього родича, це звучить дивовижно та священно, але, якщо добре подумати, всі так звані родинні зв'язки засновані на стосунках між чоловіком і жінкою. (с. 233) 4. Звук палаючих ароматичних паличок був схожий на шарудіння дощових черв'яків, а вигнуті шматочки ладану падали в кадильницю, створюючи гуркіт згораючого будинку. (с. 269) 5. Я відчув, що її слова звучать просто, але проникливо. (с. 307)
喝起来 “почати пити/на смак, із присмаком”	1. 他掀起锅，舀了一碗野菜汤，呼噜呼噜喝起来。	1. Він підняв каструлю, зачерпнув миску супу з диких овочів і, сьорбаючи, почав пити. (с. 107)
想起来 “згадати, пригадати”	1. 虽然这袭击仅仅是恫吓，并不咬破他的皮肉，但还是令他心惊胆战，想起来便不寒而栗。	1. Хоча цей напад був лише залякуванням і його тіло залишилось без укусів, це все одно змусило тремтіти від страху і відчутти мурахи по тілу від жаху, коли він згадав про це. (с. 14)
回忆起来 “згадати, пригадати”	1. 鸟仙的传奇经历和神奇的事迹立即被人们回忆起来，大家都忘了哑巴。 2. 对日本人的仇恨渐渐地被回忆起来，在高密东北乡被捉了劳工的情景、在日本煤 矿当牛做马的情景...	1. Люди одразу згадали легендарний досвід і чарівні діяння пташиного небожи-теля, а про німого всі забули. (с. 135) 2. Поступово спливала у пам'яті ненависть до японців, а також сцена арешту робіт-ників у містечку Гаомі, що простягалося на північному сході. Ще згадалась картина, де робочі пахали як коні у японській вугільній шахті... (с. 251)

Комплемент напрямку	Оригінал цитати	Переклад українською мовою
留下来 “залишатися, затримуватися; залишати, зберігати”	1. 本来我想跟着爹一起上访，但爹让我留下来照顾小公牛。	1. Спочатку я хотів звернутися з проханням до батька, але він попросив мене залишитися і подбати про маленького бичка. (с. 82)
说下去 “продовжувати говорити”	1. 说下去，大头儿蓝千岁冷冷地说...	1. Продовжуй, – холодно сказав великий бос Лань Цяньсуй. (с. 113)
活下去 “виживати; продовжувати жити, жити далі”	1. 他死了，我还要活下去。 2. 死去的人难再活，活着的人还要活下去。	1. Він мертвий, а я ще хочу жити. (с. 235) 2. Мертвим важко ожити, але живі повинні продовжувати свій життєвий шлях. (с. 410)
坚持下去 “тврдо дотримуватися, бути наполегливим”	1. 你是偌大中国土地上唯一的单干户，坚持下去就是胜利。	1. Ви єдиний одноосібний власник на всій величезній території Китаю. Якщо ви будете наполегливі, ви переможете. (с.215)
看起来 “бути схожим на..., виглядати, здаватися” 保存下来 “зберігати(ся) в цілості”	1. 看起来它们有足够的耐心。	1. Здається, у них вистачить терпіння. (с. 41)
	2. 看起来凡是能够保存下来的东西，都有几分不寻常。	2. Здається, що все, що можна зберегти в цілості, є чимось незвичним. (с. 110)
	3. 金龙狂暴地吼叫着，两脚轮番踢着你的头，你的脸，你的嘴巴，你的肚腹，远远地看起来，他好像一个手舞足蹈的神汉在跳大神。	3. Золотий дракон шалено реве, брикається, по черзі б'є двома ніжками по твоїй голові, обличчі, роту і животу. Здалеку це схоже на стрибаючого від радощів шамана, який виконує обрядовий танець. (с. 140-141)
	4. ...创造出在今天看起来荒唐可笑但在那个时代里却能赢得一片喝彩的事迹。	4. ... Творить вчинки, які сьогодні можуть здатися смішними, але котрі в минулому викликали овації. (с. 148)
	5. ...这间看起来 - 对一般的猪来说是坚固牢靠的华舍...	5. ...Цей будинок для звичайних свиней здається добротним і міцним... (с. 157)
	6. 虱子看起来蠢笨，其实行动极为快捷...	6. Воші здаються дурними, але насправді вони дуже швидко пересуваються... (с. 168)
	7....天气也日渐寒冷，看起来很浪漫的白雪带来了彻骨的寒冷，我们陷入了饥寒交迫之中。	7....Погода з кожним днем ставала холоднішою, на перший погляд романтичний білий сніг пронизував до кісток, і ми жили впроголодь і в холоді. (с. 184)
	8. 他用这种原始而笨拙的方式保护自己的庄稼，看起来是与害虫对抗实际上是与人民公社对抗。	8. Цим примітивним і недолугим способом він захищав посіви, здавалося, що боровся зі шкідниками, а насправді боровся з народними комунами. (с. 214)
	9. 我心中暗喜，第一个回合，看起来是打了一个平手，但其实是略占了上风。	9. Я потай зрадів, здавалось, що у першому раунді – нічия, але насправді я мав невелику перевагу. (с. 219)
	10. 我们那时做梦也想不到，你能当上副县长，而我能成为董事长，当年许多神圣的掉脑袋的事情，今天看起来狗屁不是。	10. Ми тоді й не мріяли, що ти станеш заступником начальника повіту, а я – головою правління. Багато священних речей, які коштували нам життя тоді, сьогодні здаються нісенітницею. (с. 345)
听起来 “звучати, здаватися (на слух)”	1. ...听起来好像是洪泰岳的声音，但也不是太像。	1. ...Наче це був голос Хун Тай Юе, але й не надто схоже. (с. 33)
	2. ...虽然我发出的还是猪的声音，但听起来已经不是那么刺耳。	2. ...Хоч я все ще видаю звуки, немов свиня, голос звучить вже не так і пронизливо. (с. 150)
	3. 他的话听起来冷酷无情，但他的眼神里明显地流露出一些暧昧的温情。	3. Його слова прозвучали холодно й безжално, але в очах явно була якась прихована доброта. (с. 154)
跳起来 “почати стрибати”; 唱起来 “почати співати”; 喝起来 “почати пити/на смак, із присмаком”	1. 好，我不说了，我低声对三姐说，然后又高声对众狗说，跳起来吧！唱起来吧！喝起来吧！	1. “Добре, я більше нічого не скажу”, – прошепотів я третій сестрі, а потім голосно сказав відщепенцям: “Починайте стрибати, співати, пити!” (с. 312)
想起来 “згадати, пригадати”	1. 后来想起来，我之所以那样得意，大概与我潜意识里的“官本位”有关，驴，也敬畏当官的。	1. Потім я згадав: причина, чому я так пишався, напевно була пов'язана з моїм підсвідомим “чиновницьким статусом”. Віслоки теж поважають чиновників. (с. 65)
回忆起来 “згадати, пригадати”	1. 去年初冬的一件往事被清楚地回忆起来。	1. Яскраво згадався випадок, що стався на початку зими минулого року. (с. 54)
	2. 上边列举这十人，只是我能回忆起来的，其实还有许多人，他们一拨拨地涌到我家，仿佛前来为女儿说媒或是替儿子求婚，仿佛前来卖弄学问又仿佛前来施展口才。	2. Десять перерахованих вище людей – це лише ті, кого я можу пригадати. Насправді їх набагато більше. Вони один за одним ошивалися коло мого дому, наче прийшли пошатати мою доньку чи оженити сина. Здається, ніби вони прийшли, щоб похизуватися своїми знаннями або показати своє красномовство. (с. 79)

Комплемент напрямку	Оригінал цитати	Переклад українською мовою
说出来 “висловитися, виговоритися”; 照出来 “відбивати; випромінювати світло; освітлювати”	1. 我明明白白地把那层意思说出来了。	1. Я чітко дала зрозуміти, що мала на увазі.
	2. 我抱着他，闭上眼睛，这句话太像电影对白，即使在伤心的时候说出来也有点不好意思，所以我闭着眼睛，脑子里有很多暗影在晃，像蜡烛照出来的影子。	2. Я обійняла його й закрила очі. Це речення було дуже схоже на діалог із фільму, і мені було трохи ніяково говорити це, навіть коли мені було сумно. Тож я заплющила очі, і багато темних тіней затремтіли в моїй голові, ніби тіні від полум'я свічок.
	3. 说出来我替你去摆平，折磨一个美丽的女人是种错误更是种罪恶。	3. Лише скажи і я все за тебе вирішу. Мучити красуню – помилка і навіть гріх.
	4. 一路上，我在心里默念：“好了，说出来吧，好了，我受不了了，天天我爱你，如果你感到我恶心，就冲我吐口痰吧。”	4. По дорозі подумки, глибоко в душі я казала: “Добре, просто скажи, добре, я не можу більше терпіти, я люблю тебе кожен день, якщо тебе нудить від мене, тоді просто плюнь на мене”.
看出来 “розглядіти, помітити”	1. 难道他没看出来，天天此刻是多么虚弱无助。	1. Невже він не помічав, яким слабким і безпорадним був щодня та цієї миті?
认出来 “дізнатися, розпізнати”	1. 她从包里取出一张照片，“这是10年前我的儿子的照片，他那时候还是一张娃娃脸，个子也很小，等一下见到他，我恐怕是要认不出来了”。	1. Вона дістала фотографію зі своєї сумки і сказала: “Це фотографія мого сина 10-річної давнини. У нього все ще було дитяче обличчя, і він був дуже маленьким на той час. Боюся, що не зможу впізнати його, коли я побачу його пізніше”.

Комплемент напрямку	Оригінал цитати	Переклад українською мовою
想起来 “згадати, пригадати”	1. 因为这次并没有说谎，想起来更觉耿耿于心了。	1. Оскільки цього разу я не збрехав, я ще більше переживаю, коли згадую про це. (с. 46)
	2. 噢，你记得上回我跟一个朋友讨论东西洋的文化，我忽然想起来有一点我要告诉他：西方的时装也是一代否定一代的，所以花样翻新，主意非常多...	2. О, пам'ятаєш, минулого разу я обговорював східну і західну культуру з приятелем, і раптом згадав одну річ, яку хотів йому сказати: західну моду також заперечують із покоління в покоління, тому є багато нових стилів та ідей... (с. 83)
	3. 后来知道完全是谣言，可是想起来也很近情理，她起初的结婚是一大半家里做主的，两人都是极年青，一同读书长大，她丈夫几乎是天生在那里，无可选择的，兄弟一样的自己人。	3. Згодом я дізнався, що це все чулки, насправді ж, коли згадую про це, то в цьому є сенс. Її видала перший раз заміж сім'я. Молодіята були дуже юні, разом вчилися і росли. Її чоловік практично народився там і не мав іншого вибору. Він був один з нас, він був нам як брат. (с. 110)
	4. 那种愉快的空气想起来真叫人伤心。	4. Сумно згадувати про ту веселу атмосферу. (с. 191)
	5. 这些我都是此刻写到这里才想起来的，当时只觉得有点骇然。	5. Я згадав про це, лише коли писав сюди, тоді я був просто наляканим. (с. 213)
活下去 “виживати, продовжувати жити”	1. 另一方面有我父亲的家，那里什么我都看不起，鸦片，教我弟弟做《汉高祖论》的老先生，章回小说，懒洋洋灰扑扑地活下去。	1. З іншого боку, був дім мого батька, де я зневажав усе: опіум, старого, який навчив мого молодшого брата писати “Про імператора Гаоцзу династії Хань”, класичний багатоглавний роман, і життя, ледаче і запорошене. (с. 21)
	2. 像我这样没有家累的，做着个不称心的事，愁眉苦脸赚了钱来，愁眉苦脸活下去，却是为什么呢？	2. Для людини, не обтяженої сім'єю, який сенс займатись тим, що не по душі? Чому я маю переживати через безгрошів'я? Чому я маю продовжувати жити з похмурим обличчям? (с. 52)
	3. 生在这里，要继续活下去而且活得称心，真是难...	3. Справді важко продовжувати жити із задоволенням тут і зараз... (с. 98)
	4. 受过教育的中国人认为人一年年地活下去，并不走到哪里去；人类一代一代下去，也并不走到哪里去。	4. Освічені китайці вважають, що люди ні до чого не приходять, якщо живуть рік за роком; людський рід продовжується із покоління в покоління, але все одно тупцює на місці. (с. 215)
	5. 第一，时间又是我们的了 - 白云，黑夜，一年四季 - 我们暂时可以活下去了，怎不叫人欢喜得发疯呢？	5. По-перше, час знову наш – білі хмари, темна ніч, чотири пори року – ми можемо поки жити, але як не зійти з розуму від радості? (с. 264)

Комплемент напрямку	Оригінал цитати	Переклад українською мовою
冷下来 “охолонуті; стати холодним”; 看出来 “розгледіти, помітити”	1. 此后一度稍稍冷了下来，因为他诧异她自立门户的预算开支那么大，有点看出来她敲他竹杠。	1. Після цього він трохи охолів, тому що був здивований, що її бюджет на відкриття власної справи був таким великим, і, здавалося, вона його обдирає. (с. 581)
说出来 “висловитися, виговоритися”	1. 京戏里的人物，不论有什么心事，总是痛痛快快说出来；身边没有心腹，便说给观众听，语言是不够的，于是再加上动作，服装，脸谱的色彩与图案。 2. 陶云甫自称有办法解决，还没来得及说出来，被打断了，就此没有下文了。 3. 当时琪官一味息事宁人，不许瑶官说出来，使人不但气闷而且有点反感。	1. Персонажі Пекінської опери завжди радісно висловлюються, незалежно від того, що у них на душі. Якщо поруч немає близької людини, то вони говорять з глядачами. А як слів недостатньо, вони додають рухи, костюми, кольори та візерунки макіяжу на обличчі. (с. 38) 2. Тао Юньфу стверджував, що має рішення, але перш ніж він встиг це сказати, його перервали. Далі відповіді не було. (с. 589) 3. У той час офіцер Ці сліпо зам'яв справу, не дозволяючи офіцеру Яо висловитися, що не тільки засмутило людей, а й викликало деяку неприязнь. (с. 593)
想出来 “вигадати”	1. 欧洲就快要实行多妻主义了，男人死得太多 - 看他可有什么好一点的办法想出来。	1. Європа ось-ось запровадить багатоженство, чоловіків занадто багато помирає. Давайте подивимося, чи зможе він придумати щось краще. (с. 356)
留下来 “залишатися, затримуватися; залишати, зберігати”	1. 傅莱亚要求让他也留下来，布莱也叫他不要走，但是克利斯青硬逼着他下去。 2. 上海人家中如果来了极熟的亲友，留下来吃饭，必说宁波话...	1. Фрея попросила його теж залишитися, Брей теж сказав йому не йти, але Крістін змусила його спуститися. (с. 546) 2. У Шанхаї, якщо близький родич або друг приходить в гості і залишається на обід, то треба говорити на діалекті Нінбо... (с. 650)
记下来 “записати, записувати; зробити замітку”	1. 内容主要是每人自述身世，与前两本一样，用录音带记下来，删掉作者的问句，整理一下。 2. 记下来的不是大纲就是已经重新组织过。	1. Зміст переважно стосується життєвого досвіду кожної людини. Як і попередні дві книги, вона була записана на аудіокасети, а запитання автора видалено та структуровано. (с. 495) 2. Те, що записано, не є основним положенням, а тим, що було реорганізовано. (с. 502)
读下去 “продовжувати читати”	1. 然而我不得不读下去，纯粹因为它是一天一天分裁的，有一种最不耐烦的吸引力。	1. Але мені довелося читати далі просто тому, що воно було поділено день за днем і викликало найбільше тяжіння. (с. 214)
活下去 “виживати, продовжувати жити”	1. 我们这些自私的人若无其事地活下去了。 2. 将来的荒原下，断瓦颓垣里，只有蹦蹦戏花旦这样的女人，她能够夷然地活下去，在任何时代，任何社会里，到处是她的家。	1. Ми, егоїсти, продовжуємо жити так, ніби нічого не сталося. (с. 99) 2. У пустелі майбутнього, серед розбитої черепиці та руїн, лише кокетка худань з пекінської опери “Бенбен” може жити щасливо. У будь-яку епоху та в будь-якому суспільстві її дім скрізь. (с. 223)
看起来 “бути схожим на..., виглядати, здаватися”	1. 而这些令平常人看起来不免要吃惊的意愿，却是她用自己不幸的童年打磨、织就的。	1. І ці бажання, які пересічних людей нічим не здивують, були відточені і виткані її власним нещасливим дитинством. (с. 768-769)
听起来 “звучати, здаватися (на слух)”	1. ...她的名字听起来普通到俗，不是笔名也不是雅名，使未闻其名其人者不由会反问，她是谁？ 2. 谁也不曾预想，就是这个看起来并不特殊，听起来声音也细小的女婴，二十年后，会在十里洋场的上海腾空而起，成为文坛上的一代骄女，名噪一时，誉颂八方，成就了一段文坛传奇。	1. ... її ім'я здавалося до непристойності звичайним – воно не було ні творчим псевдонімом, ані благородного походження. І кожен, хто вперше його чув, мимоволі питав: “Та хто вона взагалі?” (с. 729) 2. Ніхто не очікував, що ця дівчинка, яка не виглядала особливою, чий голос ледь-ледь жеврів, через двадцять років піднісється в Шанхаї, місті, далекому від рідної домівки. Вона стане відомою жінкою-легендою в літературних колах і прославиться на весь світ. (с. 732)
吃起来 “на смак; почати їсти”	1. 在黑暗中她递了块前面包给我，拿在手里怕衣裳上沾上油，就吃起来，味道不错，但是吃着很不是味。	1. У півмісячній вона простягла мені шматочок смаженого хліба. Тримавши в руках, я боялась, щоб він не обмастив одяг й одразу почала його їсти. Було смачно, але я їла, не відчуваючи нічого. (с. 565)
想起来 “згадати, пригадати”	1. 而仔细想起来，几乎每一种可能的情形都有一句合适的成语来相配。 2. 因为这次并没有说谎，想起来更觉耿耿于心了。	1. І якщо старанно згадати, то майже для кожної можливої ситуації знайдеться відповідна ідіома. (с. 31) 2. Оскільки цього разу я не збрехав, я ще більше хвилююся, коли згадую про це. (с. 149)
开起来 “розпуститися, розцвісти”	3. 啊，想起来了，还有一个比例，我想过樱花，樱花开起来不结果子的，同样地他们的文明恐怕不会不真实。	3. А! Згадав! Є ще одна метафора. Я подумав про сакуру. Зацвітає сакура – але плодів не дає, так само і їхня цивілізація, здається, справжня, а не вигадана. (с. 359)

поєднання说出来“висловитися, виворитися”(16%) та读下去“продовжувати читати”(8%). Отже, комплементи напрямку активно використовуються для передачі абстрактних понять через фізичні дії, що підтверджує гіпотезу нашого дослідження про метафоричну актуалізацію руху. Підсумовуючи сказане вище, зазначимо, що питання особливостей функціонування концепції руху в сучасній китайській мові вивчено не в повному обсязі, у чому ми вбачаємо перспективу подальших наукових розвідок.

Література:

1. Карпека Д. О. Практичний курс китайської мови : підруч. для студ. вищ. навч. заклад. Вінниця : Нова Книга, 2023. 845 с.
2. 刘月华. 实用现代汉语语法. 北京 : 商务印书馆, 2001. 1026 页.
3. Wen-Hua T. Yufa! A Practical Guide to Mandarin Chinese Grammar, Hodder Education, 2017. 368 p.
4. Po-Ching Y., Rimmington D. Basic Chinese : a grammar and workbook, 2nd ed., Routledge, London, 2009. 379 p.
5. 李德津, 程美珍. 外国人实用汉语语法. 2 版 (修订本). 北京 : 北京语言大学出版社, 2008. 652 页.
6. 造句网. URL: <https://zaojv.com/> (дата звернення: 18.07.2025).
7. 英汉词典. URL: <https://english.dict.naver.com/english-chinese-dictionary/#/main> (дата звернення: 29.06.2025).
8. 三毛. 撒哈拉的故事. 台北 : 皇冠出版公司, 1976. 209 页.
9. 莫言. 丰乳肥臀. 北京 : 北京十月文艺出版社, 1996. 345 页.
10. 莫言. 生死疲劳. 北京 : 作家出版社, 2008. 543 页.
11. 卫慧. 上海宝贝. URL: <https://www.99csw.com/book/2752/index.htm> (дата звернення: 15.08.2025).
12. 张爱玲. 曾湘文选编. 张爱玲文集卷 - 都市的人生. 1993. URL: <http://cdn.lxqnsys.com/都市的人生.pdf> (дата звернення: 28.07.2025).
13. 张爱玲. 张爱玲文集卷五. 2018. URL: http://bobzhang.dscloud.me/Library_ch/Zhang%20Ai%20Ling/Zhang%20Ai%20Ling%20Wen%20Ji%20Juan%20Wu%20%28252%29/Zhang%20Ai%20Ling%20Wen%20Ji%20Juan%20Wu%20-%20Zhang%20Ai%20Ling.pdf (дата звернення: 24.07.2025).

Semenist I., Tsymbal S., Ilynyska M. Metaphorical actualization of the concept of movement in modern Chinese Language (through the prism of literary works)

Summary. The article examines the problem of metaphorical actualization of the concept of movement in the modern

Chinese language on the basis of novels by Chinese writers of the twenty-first century: Sanmao's "Stories of the Sahara" (三毛 《撒哈拉的故事》, 1976), Mo Yan's "Big Breasts, Wide Hips" (莫言 《丰乳肥臀》, 1996), Mo Yan's "Satiety" (莫言 《生死疲劳》, 2008), Wei Hui's "Girl from Shanghai" (卫慧 《上海宝贝》, 1999), Zeng Xiang's Selected Works from Zhang Ailing's Collected Works, Volume 1: Life in the City" (曾湘文选编 《张爱玲文集卷一-都市的人生》, 1993) and Zhang Ailing's "Collected Works of Zhang Ailing, Volume 5" (张爱玲 《张爱玲文集卷五》, 2018). We have studied, that the concept of non-physical movement in mental/psychological space is usually verbalized in Chinese by means of two-syllable directional complements (复合趋向补语), which function not only to denote the literal movement of objects in space, but also to denote the figurative, metaphorical movement of abstract concepts. Among the types of sentences in Chinese, where directional complements are constantly used in their figurative meaning, there are two main types: affirmative and negative sentences, which can be both simple and complicated. The adjunct in sentences can be either brought forward to emphasize the interlocutor's attention, or break the very structure of "predicate + complement of direction", if the adjunct is quite cumbersome, or is a component of the so-called verb-object complex 离合词, etc. In particular, it was found, that the most productive verb-complement combinations in the studied fiction texts are 看起来, 想起来, and 活下去, which reflects the emphasis on describing external characteristics, internal experiences, and life resilience. We concluded, that directional complements are actively used to convey abstract concepts through physical actions, which confirms the research hypothesis of the metaphorical actualization of movement.

Key words: metaphorization, complement of direction, affirmative sentence, negative sentence, figurative meaning, concept of movement, practical Chinese, Chinese fiction.

Дата першого надходження рукопису
до видання: 25.08.2025

Дата прийнятого до друку рукопису
після рецензування: 22.09.2025

Дата публікації: 21.10.2025